

ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ของชาวบ้านตำบลคูหาใต้ จังหวัดสงขลา

วันที่รับบทความ : 14/01/62
วันแก้ไขบทความ : 02/05/63
วันตอบรับบทความ : 19/06/63

สร้อยทิพย์ ทองมา¹
ปิยะพร พรมสาย¹
ลักษ์สุดา ยี่สุนแสง¹
วรรัตน์ นวลประสงค์¹
ประภาศ ม่วงอัม¹
เกรียงศักดิ์ รัฐกุล²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เปรียบเทียบ ที่มีกรอบแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม และทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีจุดมุ่งหมายคือเพื่อแสวงหาว่าปัจจัยใดที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและแสวงหากลุ่มชาวบ้านที่มีส่วนร่วมน้อยในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ชาวบ้านตำบลคูหาใต้ในเขตพื้นที่อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลาที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป รวม 400 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นกำหนดโควตา เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและทำการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มรวม และ 12 กลุ่มย่อย ที่แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยสถิติวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์ความแปรปรวน 3 ทาง

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อนำคะแนนพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณที่ใช้ตัวแปรลักษณะสถานการณ์ จิตลักษณะเดิม และจิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นตัวทำนายสามารถทำนายในกลุ่มรวมได้ 47.1% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญคือ การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง การสนับสนุนทางสังคมจากภาครัฐ ทศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และความเชื่ออำนาจในตน ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางเพื่อแสวงหากลุ่มชาวบ้านที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อย พบว่า กลุ่มชาวบ้านที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อย คือ กลุ่มชาวบ้านที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถเป็นข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านพัฒนาชุมชนนำไปใช้เพื่อเป็นการยกระดับด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตในความเป็นอยู่ของชาวบ้านในพื้นที่ รวมทั้งเป็นการต่อยอดพื้นฐานการวิจัยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในอนาคต

คำสำคัญ ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคม พฤติกรรมการมีส่วนร่วม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา E-mail: tip4212@hotmail.com

² อาจารย์ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Psycho-social factors correlated with participation behavior in environmental conservation of local villagers in Khuha Tai Subdistrict, Songkhla Province

received : 14/01/62

revised : 02/05/63

accepted: 19/06/63

Soithip Thongma¹

Piyaporn Promsai¹

Laksuda Yeesunsang¹

Wararat Naulprasong¹

Prapak Muang-Um¹

Kriangsak Rattakul²

Abstract

This research was a study of a comparative relationship based on the Interactionism model and psychological theories both domestically and internationally. The purposes were to find out factors related to the behavior of participation in environmental conservation and to seek a group of villagers less involved in environmental conservation. The selected samples were 400 local villagers aged 18 years and over living in Khuha Tai Subdistrict, Rattaphum District, Songkhla Province. They are typically derived from stratified sampling and quota sampling. The data were collected through questionnaires and analyzed in total group and 12 subgroups which divided by the social biology characteristics of the samples. The descriptive statistics used were multiple regressions and 3-way ANOVA.

The results showed that when the scores of the participation in environmental conservation behaviors were analyzed by multiple regression using the variables of the situational factor, psychological traits and psychological states, it revealed that it can predict in the total group at 47.1%. The important predictor sequences were observing examples from people around, social support from the government, good attitude towards participation and locus of control, respectively. When analyzed with 3 - way ANOVA to discover a group with little participation in environmental preservation, it was declared that the group of villagers had never participated in the social activity at all. The results of this investigation can be a practical suggestion for the responsible agencies involved in community development to be used to enhance the participation in environmental conservation. In addition, this study will be a foundation for future research on environmental conservation.

Keywords: Psycho - social indicators, Participation behavior, Environmental conservation

¹ Undergraduate, Community Development, Faculty of Humanities and Social Sciences (Community Development), Songkhla Rajabhat University **E-mail:** tip4212@hotmail.com

² Lecturer, College of Innovation and Management, Songkhla Rajabhat University

บทนำ

การทำเหมืองหินในบริเวณเขาควหาส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยรอบมากกว่า 20 ปี มีชาวบ้านที่เดือดร้อน ทั้งที่ได้รับและไม่ได้รับการเยียวยา มีทั้งผลกระทบจากแรงสั่นสะเทือนของการระเบิดหินที่ทำให้บ้านเรือนของชาวบ้านแตกร้าว ทรัพย์สินเสียหาย มลพิษทางเสียงจากเครื่องจักรทั้งกลางวันและกลางคืน เสียงหัวเจาะอัดระเบิด เสียงการคู้หินเสียงจากการกระแทกหิน เสียงจากการลำเลียงหิน ย่อยหิน โม่หิน เสียงจากการระเบิด โดยเฉพาะเสียงระเบิดหินที่สามารถได้ยินไกลหลายกิโลเมตรได้ยินเสียงทั้งในตำบลควหาได้ ตำบลกำแพงเพชร ตำบลควนรู ตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตภูมิ บางส่วนของอำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา และอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง รวมทั้งผลกระทบจากฝุ่นละอองที่มาจากการกระบวนการในการทำเหมืองหินด้วย (นรเชษฐ ชุนทองเพชร และนฤทธิ์ ดวงสุวรรณ, 2559, หน้า 70)

สำหรับในพื้นที่ตำบลควหาได้ อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ได้ถูกทำลายทรัพยากรธรรมชาติมายาวนานนับ 10 ปี ชาวบ้านในพื้นที่ใกล้เคียงได้ประสบปัญหาด้านมลภาวะ ด้านสุขภาพ และด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ซึ่งสิ่งหนึ่งที่จะสามารถช่วยคลี่คลายปัญหาได้ก็คือ ประชาชนในพื้นที่ตำบลควหาได้ จะต้องตระหนักถึงความเสียหายและทรุดโทรมของธรรมชาติ ประชาชนในพื้นที่ตำบลควหาได้ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันวางแผนในการทำกิจกรรมในชุมชนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วมและสังคม รวมทั้งความร่วมมือจากเครือข่ายผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองหินเขาควหา อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ที่ต้องเข้ามามีส่วนในการผลักดันแก้ไขปัญหาด้วย

อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่หมู่ที่ 9 บ้านควหาได้ เป็นพื้นที่ที่มีความน่าสนใจในอดีตประสบปัญหาในด้านมลพิษ มลภาวะในการทำเหมืองแร่ที่ยังคงส่งผลกระทบทางตรงและทางอ้อมต่อสิ่งแวดล้อม มาถึงปัจจุบันเป็นเวลานานกว่า 10 ปี และยังมีผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชนมีการรวมตัวในการต่อต้านการทำเหมืองแร่ขึ้นเพื่อหยุดการทำลายสิ่งแวดล้อมของชุมชน (สมาคมพิทักษ์สิทธิชุมชนเขาควหา) ของกลุ่มชาวบ้านกลุ่มเล็ก ๆ ที่ออกมาใช้สิทธิในการเรียกร้องในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน ทั้งนี้การเรียกร้องสิทธิจะสำเร็จไม่ได้ถ้าชาวบ้านในชุมชนไม่มีส่วนร่วม เพราะการมีส่วนร่วม เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เพราะมนุษย์อยู่รวมกันเป็นสังคม ต่างต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งการมีส่วนร่วมยังรวมถึงการร่วมด้วยช่วยกันในด้านความคิดเห็น การบริหารจัดการ ตลอดจนการเสียสละเวลาในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตลอดจนปัจจัยที่สนับสนุนให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ พบว่า มีหลายปัจจัยที่ส่งเสริม และสนับสนุนให้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ที่มีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงมีความสำคัญเพราะปัจจัยที่ส่งผลนั้นจะเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายหรือวางแผนการดำเนินการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่อไป (พระมหาประกาศิต สิริเมโธ, 2556, หน้า 3)

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษาในประเด็น เพราะต้องการให้คนในชุมชนได้หันมาสนใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนมากขึ้น อยากให้เยาวชนรุ่นหลังได้เห็นถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และกล้าที่จะแสดงออก กล้าตัดสินใจ ร่วมวางแผน และร่วมติดตามประเมินผล เพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของเขาควหาที่มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ ซึ่งเขาควหาเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์และสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้อีกด้วย

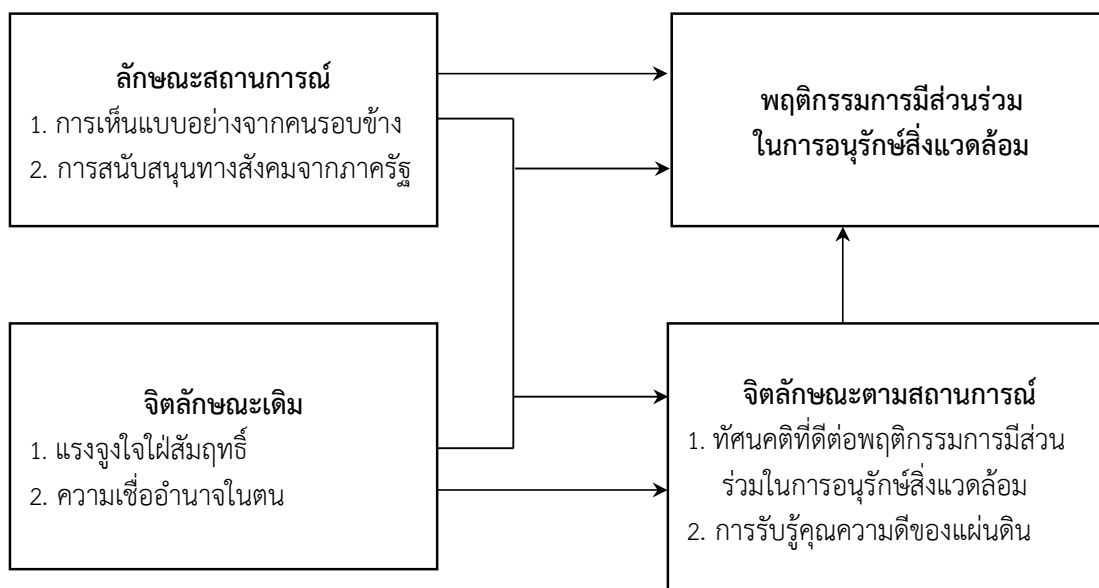
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อแสวงหาตัวทำนายที่สำคัญ และปริมาณการทำนายของสถานการณ์ จิตลักษณะเดิม และจิตลักษณะตามสถานการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชาวบ้าน ตำบลคูหาใต้ อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อแสวงหากลุ่มชาวบ้านที่มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อย และปัจจัยเชิงเหตุที่สำคัญของการมีส่วนร่วมน้อย

สมมติฐานการวิจัย

ตัวทำนายกลุ่มลักษณะสถานการณ์และจิตลักษณะเดิม 4 ตัวแปร (การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง การสนับสนุนทางสังคมจากภาครัฐ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความเชื่ออำนาจในตน) ร่วมกับตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ตัวแปร (ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการรับรู้คุณงามความดีของแผ่นดิน) รวมทั้งสิ้น 6 ตัวแปร สามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้มากกว่าตัวทำนายจากกลุ่มลักษณะสถานการณ์ หรือกลุ่มจิตลักษณะเดิม หรือกลุ่มตัวทำนายจิตลักษณะตามสถานการณ์อย่างน้อย 5%

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดและความสัมพันธ์ของตัวแปรในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในตำบลคูหาใต้ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่าง คือ ชาวบ้านตำบลคูหาใต้ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา สำหรับการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified Quota Random Sampling (Kerlinger & Lee, 2000, pp. 9-10) โดยคำนวณจากตัวแปรในการสุ่มตัวอย่าง 2 ตัวแปร คือ เพศ จำนวนหมู่บ้าน และจำนวนชาวบ้านแต่ละหมู่บ้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1) เพศ โดยแบ่งขนาดออกเป็น 2 ลักษณะ คือ เพศชายและเพศหญิง 2) จำนวนหมู่บ้าน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 4 บ้านนาปลาย หมู่ที่ 5 บ้านจุ่มปะ หมู่ที่ 7 บ้านควนปอม หมู่ที่ 9 บ้านห้วยยาง และหมู่ที่ 12 บ้านกันมัน และ 3) จำนวนชาวบ้านแต่ละหมู่บ้าน แบ่งออกเป็นหมู่บ้านละ 40 คน ดังนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างซึ่งคำนวณจากตัวแปรในการสุ่มตัวแปรดังกล่าว 3 ตัวแปร คือ เพศ $\times$ จำนวนหมู่บ้าน $\times$ จำนวนชาวบ้านแต่ละหมู่บ้าน จึงมีค่าเท่ากับ $2 \times 5 \times 40 = 400$ ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นแบบวัดแบบมาตรประเมินรวมค่า มีมาตร 6 หน่วยประกอบทุกประโยค มีจำนวนแบบวัดตัวแปร 5 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 เป็นแบบวัดตัวแปรทางด้านพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย แบบวัด 1 ชุด ประเภทที่ 2 เป็นแบบวัดตัวแปรทางด้านสถานการณ์ ประกอบไปด้วย แบบวัด 2 ชุด ได้แก่ การมีแบบอย่างจากคนรอบข้าง กับการสนับสนุนทางสังคมจากภาครัฐ ประเภทที่ 3 เป็นแบบวัดตัวแปรทางด้านจิตลักษณะเดิม ประกอบไปด้วยแบบวัด 2 ชุด แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับความเชื่ออำนาจในตน ประเภทที่ 4 เป็นแบบวัดตัวแปรทางด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ประกอบไปด้วยแบบวัด 2 ชุด ทักษะคิดที่ดีต่อการพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับการรับรู้คุณความดีของแผ่นดิน และประเภทที่ 5 เป็นแบบวัดลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของชาวบ้านในเขตพื้นที่ตำบลคูหาใต้ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา ประกอบด้วยแบบวัด 1 ชุด ดังนั้นในการวิจัยนี้เครื่องมือในการวัดตัวแปรรวมทั้งสิ้น 8 ชุด ซึ่งได้มีการนำมาวิเคราะห์หาคุณภาพรายข้อด้วยสถิติ 1) การวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) และ 2) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดที่ไม่มีข้อนั้นรวมอยู่ (Item-Total Correlation) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 คุณภาพของเครื่องมือวัดตัวแปรในงานวิจัย

แบบวัด	จำนวนข้อ	พิสัยคะแนน	พิสัยค่า t	พิสัยค่า r	ค่าความเชื่อมั่น(α)
1. พฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วม*	11	11 - 66	3.674 - 16.497	.237 - .559	.805
2. การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง*	11	11 - 66	5.983 - 15.284	.321 - .562	.814
3. การสนับสนุนทางสังคมจากภาครัฐ*	12	12 - 72	8.657 - 12.496	.374 - .525	.792
4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	12	12 - 72	2.309 - 13.355	.251 - .510	.656
5. ความเชื่ออำนาจในตน	12	12 - 72	4.040 - 16.417	.221 - .506	.710
6. ทักษะคิดที่ดีต่อการพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วม*	12	12 - 72	4.415 - 10.942	.245 - .399	.646
7. การรับรู้คุณความดีของแผ่นดิน	14	14 - 84	4.341 - 14.693	.263 - .567	.798

หมายเหตุ: * แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อได้จัดทำแบบสอบถาม และแบบวัดสมบุรณ์แล้ว คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดวันเวลาที่เหมาะสมต่อการจัดเก็บข้อมูลในช่วงเดือน 1 สิงหาคม 2561 ถึง 31 สิงหาคม 2561 จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อได้ข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามและแบบวัดจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดแล้ว ได้นำข้อมูลที่ได้มาจัดทำให้อยู่ในรูปของรหัส จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS for Windows โดยมีสถิติที่ใช้ 2 ลักษณะคือ การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) ด้วยวิธี Enter และ Stepwise โดยวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มรวม และ 12 กลุ่ม ที่แบ่งตามลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) แบ่งตามเพศ คือ กลุ่มเพศชาย และกลุ่มเพศหญิง 2) แบ่งตามอายุ คือ กลุ่มอายุน้อย และกลุ่มอายุมาก 3) แบ่งตามสถานภาพ คือกลุ่มสถานภาพโสด และกลุ่มสถานภาพอื่น ๆ (แต่งงาน, หย่าร้าง) 4) แบ่งตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว คือ กลุ่มที่มีสมาชิกในครอบครัวน้อย และกลุ่มที่มีสมาชิกในครอบครัวมาก 5) แบ่งตามรายได้ คือ กลุ่มที่มีรายได้น้อย และกลุ่มที่มีรายได้มาก และ 6) แบ่งตามการเข้าร่วมกิจกรรม คือ กลุ่มเข้าร่วมกิจกรรม และกลุ่มไม่เข้าร่วมกิจกรรม และการวิเคราะห์ความแปรปรวน 3 ทาง (Three – way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบหากกลุ่มเสี่ยง และถ้าพบผลแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ Scheffe' ต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยใช้ตัวแปรกลุ่มสถานการณ์กลุ่มจิตลักษณะเดิม และจิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นตัวทำนาย

เมื่อนำคะแนนพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณแบบรวม และแบบขั้นตอนโดยมีตัวทำนายชุดที่ 5 คือ ชุดสถานการณ์ ร่วมกับตัวทำนายชุดจิตลักษณะเดิม (ชุดตัวทำนายที่ 3) และจิตลักษณะตามสถานการณ์ (ชุดตัวทำนายที่ 4) ประกอบด้วยตัวทำนาย 6 ตัวแปร ได้แก่ การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง การสนับสนุนทางสังคมจากภาครัฐ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน ทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการรับรู้คุณค่าความดีของแผ่นดิน ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตารางที่ 2) ปรากฏว่า ตัวทำนายชุดที่ 5 ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในกลุ่มรวมได้ 47.1% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญ (เรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย) คือ การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง การสนับสนุนทางสังคมจากภาครัฐ และทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีค่าเบต้าเท่ากับ .36, .25, และ .10 ตามลำดับหมายความว่า ชาวบ้านยังมีการเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้างมาก หรือยังมิได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมาก หรือยังมีทศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาก จะยังมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากตามไปด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 12 กลุ่มย่อย (ตารางที่ 2) ปรากฏว่า ตัวทำนายชุดที่ 5 สามารถทำนายได้สูงสุดในกลุ่มที่มีการเข้าร่วมกิจกรรม ทำนายได้ 74.9% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญ (เรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย) คือ การสนับสนุนทางสังคมจากภาครัฐ การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง ทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการรับรู้คุณค่าความดีของแผ่นดิน มีค่าเบต้าเท่ากับ .44, .34, .25 และ .12 ตามลำดับ ตัวทำนายชุดที่ 5 สามารถทำนายได้สูงรองลงมาในกลุ่มที่มีอายุมาก ทำนายได้ 60.7% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญ (เรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย) คือ การเห็นแบบอย่างจากคน

รอบข้าง การสนับสนุนทางสังคมจากภาครัฐ และทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีค่าเบต้าเท่ากับ .46, .22 และ .15 ตามลำดับ และ ตัวทำนายชุดที่ 5 สามารถทำนายได้ดีที่สุดในกลุ่มที่มีรายได้มาก ทำนายได้ 41.2% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญ (เรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย) คือ การสนับสนุนทางสังคมจากภาครัฐ และการเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง มีค่าเบต้าเท่ากับ .45 และ .21 ตามลำดับ ซึ่งการแปลผลในทั้ง 3 กลุ่มย่อย ๆ ดังกล่าวแปลผลเช่นเดียวกันกับกลุ่มรวม

ตารางที่ 2 ผลการทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยใช้ตัวแปรกลุ่มสถานการณ์ กลุ่มจิตลักษณะเดิม และจิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นตัวทำนาย

กลุ่ม	จำนวน (คน)	ชุดที่ 3 (ชุดที่ 1 ร่วมกับชุดที่ 2) สถานการณ์ และจิตลักษณะเดิม (1, 2, 3, 4)			ชุดที่ 4 จิตลักษณะตามสถานการณ์ (5, 6)			ชุดที่ 5 (ชุดที่ 3 ร่วมกับชุดที่ 4) สถานการณ์, จิตลักษณะเดิม และ จิตลักษณะตามสถานการณ์ (1, 2, 3, 4, 5, 6)			แตกต่าง
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	
รวม	400	46.3	1,2,4	.38,.27,.13	23.4	5,6	.43,.13	47.1	1,2,5	.36,.25,.10	0.8
เพศชาย	180	45.1	1,4	.59,.14	28.3	5	.53	46.7	1,5	.52,.23	1.6
เพศหญิง	220	49.4	2,1,4	.38,.31,.10	20.3	5,6	.40,.17	50.7	3,1,6	.39,.32,.12	1.3
อายุน้อย	215	33.7	1,2	.32,.29	13.7	5,6	.31,.16	34.7	1,2	.32,.29	1.0
อายุมาก	185	60.3	1,2,4	.47,.24,.14	34.4	5	.58	60.7	1,2,5	.46,.22,.15	0.4
สถานภาพโสด	166	35.7	1	.58	20.5	5,6	.33,.28	40.7	1,6,5	.47,.27,.14	5.0*
สถานภาพอื่น ๆ	234	52.9	2,1,4	.34,.33,.13	27.0	5	.52	53.4	2,1,4	.35,.34,.13	0.5
สมาชิกน้อย	251	4.10	1,2,4	.45,.17,.11	18.1	5	.41	41.9	1,5	.55,.15	0.9
สมาชิกมาก	149	55.8	2,1	.51,.25	30.7	5,6	.49,.16	56.3	2,1	.51,.25	0.5
รายได้น้อย	231	5.10	1,2,4	.47,.19,.16	30.7	5,6	.38	52.9	1,5,6	.55,.20,.09	1.9
รายได้มาก	169	41.1	2,1	.45,.21	15.0	5	.09	41.2	2,1	.45,.21	0.1
เข้าร่วมฯ	184	72.6	2,1,4	.51,.30,.11	47.7	5,6	.64,.19	74.9	2,1,5,6	.44,.34,.25,.12	2.3
ไม่เข้าร่วมฯ	216	9.0	1	.30	3.0	5	.16	10.9	1,6	.27,.13	1.9

หมายเหตุ:ค่าเบต้าทุกตัวมีนัยสำคัญที่ .05 และ * มีเปอร์เซ็นต์แตกต่างตั้งแต่ 5.0% ขึ้นไป

ตัวทำนายที่ 1 คือ การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง
ตัวทำนายที่ 2 คือ การสนับสนุนทางสังคมจากภาครัฐ
ตัวทำนายที่ 3 คือ แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์

ตัวทำนายที่ 4 คือ ความเชื่ออำนาจในตน
ตัวทำนายที่ 5 คือ ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมฯ
ตัวทำนายที่ 6 คือ การรับรู้คุณค่าของแผ่นดิน

สำหรับการพิจารณาความแตกต่างของเปอร์เซ็นต์การทำนายรวมของตัวทำนายชุดที่ 5 กับเปอร์เซ็นต์การทำนายรวมของตัวทำนายชุดที่ 3 (รวมตัวทำนายชุดที่ 1 ร่วมกับชุดที่ 2) และตัวทำนายชุดที่ 4 พบว่า ตัวทำนายชุดที่ 5 สามารถทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้มากกว่าชุดตัวทำนายทั้ง 2 ชุดเพียงลำพัง ผลโดยรวมพบว่า มีเปอร์เซ็นต์ที่แตกต่างกันตั้งแต่ 0.1% ถึง 5.0% โดยมีกลุ่มที่แตกต่างตามเปอร์เซ็นต์ที่ตั้งเกณฑ์กำหนดไว้ คือ มากกว่า 5% พบว่ามีเพียงกลุ่มเดียว ได้แก่ กลุ่มที่มีสถานภาพโสด

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของชาวบ้านตำบลคูหาใต้ จังหวัดสงขลา ที่มีลักษณะชีวสังคมที่แตกต่างกัน

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ตัวแปรตาม) ของชาวบ้านตำบลคูหาใต้ จังหวัดสงขลา ที่มีลักษณะชีวสังคมที่แตกต่างกัน โดยตัวแปรลักษณะชีวสังคมภูมิหลัง (ตัวแปรอิสระ) ที่ใช้วิเคราะห์ในส่วนนี้ คือ เพศ อายุ สถานภาพ จำนวนสมาชิก รายได้ และการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง ที่ปรากฏว่าคะแนนของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระที่ละตัว หรือปฏิสัมพันธ์ทั้งแบบสองทางและสามทาง ดังตารางที่ 3 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชาวบ้าน ตำบลคูหาใต้ อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา ที่มีเพศ อายุ และการเข้าร่วมกิจกรรม ที่แตกต่างกัน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์แบบสามทาง

ตัวแปรตาม	จำนวนคน	ค่าเอฟ							% ทำนาย
		เพศ (ก)	อายุ (ข)	การเข้าร่วมกิจกรรม(ค)	(ก×ข)	(ก×ค)	(ข×ค)	(ก×ข×ค)	
พฤติกรรมการมีส่วนร่วม ^a	400	<1	2.48	31.81***	<1	<1	1.81	1.31	8.9

หมายเหตุ * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$ และ *** $p < .001$

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยของตัวแปรตาม ตามระดับของตัวแปรอิสระที่พบอิทธิพลเดียว

กลุ่ม	ตัวแปร	ค่าเฉลี่ยคะแนนของตัวแปรตาม	
		คะแนนสูง	เปรียบเทียบกับ คะแนนต่ำ
พฤติกรรมการมีส่วนร่วม ^a	การเข้าร่วมกิจกรรม	เข้าร่วมกิจกรรม = 39.48	ไม่เข้าร่วมกิจกรรม = 34.58

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า คะแนนพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระเพียง 1 ตัว คือ การเข้าร่วมกิจกรรม (ตารางที่ 3 ตอนที่ 1) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่แบ่งตามระดับตัวแปรอิสระนี้ พบว่า 1) ชาวบ้านตำบลคูหาใต้ จังหวัดสงขลาที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากกว่า ชาวบ้านตำบลคูหาใต้ จังหวัดสงขลาที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 39.48 และ 34.58 ตามลำดับ) (ตารางที่ 3 ตอนที่ 2) ทั้งนี้ไม่พบว่าคะแนนพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์แบบสองทางและสามทาง

สรุปและอภิปรายผล

สรุป

ผลการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่า ปริมาณในกลุ่มรวมของตัวทำนายชุดที่ 5 สามารถทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 47.1% (ตารางที่ 2) โดยมีตัวทำนายที่สำคัญคือ การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง การสนับสนุนทางสังคม จากภาครัฐ และทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตามลำดับ ในขณะที่ ตัวทำนายชุดที่ 3 คือ สถานการณ์ 2 ตัวแปร และจิตลักษณะเดิม 2 ตัวแปร ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้ 46.3% และตัวทำนายชุดที่ 4 คือ จิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ตัวแปร ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ 23.4% ดังนั้นการใช้ตัวทำนายรวม 6 ตัวแปรในชุดที่ 5 จึงสามารถทำให้อำนาจการทำนายในกลุ่มรวมเพิ่มขึ้นมาก แต่ไม่พอที่จะยอมรับได้ (เปอร์เซ็นต์แตกต่างเท่ากับ 0.8%) และจากการวิเคราะห์กลุ่มย่อย มีพิสัยของเปอร์เซ็นต์แตกต่างกันตั้งแต่ 0.1% ถึง 5.0% โดยพบว่ามีเปอร์เซ็นต์แตกต่างกันมากกว่า 5% มี 1 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีสถานภาพโสด (ตารางที่ 2 ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 ผลการทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตำบลคูหาใต้ อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา โดยใช้ลักษณะสถานการณ์ จิตลักษณะเดิม และจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

หมายเหตุ: * แสดงตัวแปรที่เข้าทำนายได้ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์สมมติฐาน สรุปได้ว่า ตัวทำน่ายกลุ่มลักษณะสถานการณ์ ร่วมกับตัวทำน่ายจิตลักษณะเดิม และตัวทำน่ายจิตลักษณะตามสถานการณ์ รวม 6 ตัวทำน่าย สามารถทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้มากกว่าตัวทำน่ายกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งตามเกณฑ์แตกต่างมากกว่า 5% โดยพบในกลุ่มย่อยเพียงกลุ่มเดียว คือ กลุ่มที่มีสถานภาพโสด ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานในบางกลุ่มย่อย

อภิปรายผล

ผลที่พบจากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบถดถอยพหุคูณของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทำให้ทราบว่า ตัวทำน่ายกลุ่มลักษณะสถานการณ์ ร่วมกับตัวทำน่ายจิตลักษณะเดิม และตัวทำน่ายจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้มากกว่าตัวทำน่ายกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงชุดเดียว โดยพบผลที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sripornngam, Buakwan, Petlamul, Rattakul and Shoosanuk (2018, pp. 372-380) ที่พบว่า ตัวทำน่ายชุดสถานการณ์ ร่วมกับตัวทำน่ายชุดจิตลักษณะเดิม และตัวทำน่ายจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถทำนายพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนพญาบังสา ได้มากกว่าตัวทำน่ายชุดใดชุดหนึ่งตามลำดับ โดยพบในรายละเอียดว่า ตัวทำน่ายชุดสถานการณ์ ร่วมกับตัวทำน่ายชุดจิตลักษณะเดิม สามารถทำนายพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนพญาบังสา ได้แตกต่าง 6.6% ในกลุ่มชาวบ้านที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อย นอกจากนี้ยังพบผลในทำนองเดียวกันนี้ในงานวิจัยของ ฤวิกาญจน์ เดือนดาว (2547, หน้า 155) ธวัชชัย ศรีพรงาม (2547, หน้า 234-238) และ ไพรินทร์ ชัดติพงษ์ (2553, หน้า 217-221)

ในส่วนของการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง พบว่า กลุ่มชาวบ้านที่มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อยกว่ากลุ่มชาวบ้านอื่น ๆ ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลของชาวบ้านที่มีลักษณะทางชีวสังคมที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านกลุ่มเสี่ยง (ตารางที่ 3 ตอนที่ 2) คือ กลุ่มชาวบ้านที่มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อย ได้แก่ กลุ่มชาวบ้านที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งพบผลสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sripornngam et al. (2018, pp. 372-382) ที่พบว่า กลุ่มชาวบ้านที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ต้องได้รับการพัฒนา

สำหรับปัจจัยเชิงเหตุของชาวบ้านกลุ่มเสี่ยง ซึ่งพิจารณาได้จากการวิเคราะห์ผลการทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยใช้กลุ่มตัวแปรลักษณะสถานการณ์ ร่วมกับตัวทำน่ายจิตลักษณะ (ตารางที่ 2) พบว่า ปัจจัยเชิงเหตุที่สำคัญของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของกลุ่มชาวบ้านที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม คือ การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง และการรับรู้คุณค่าของแผ่นดิน

สรุปได้ว่า ปัจจัยเชิงเหตุที่สำคัญของชาวบ้านกลุ่มเสี่ยง คือ การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง และการรับรู้คุณค่าของแผ่นดิน พบผลสอดคล้องกับงานวิจัยในหลาย ๆ งานวิจัยที่พบว่า การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้างมากจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่ปรารถนามากตามไปด้วย เช่น พฤติกรรมจิตสาธารณะเคารพผู้อื่นมาก (วีระชัย คำธ, 2554, หน้า 64) พฤติกรรมการทำงานอย่างปลอดภัย (ธวัชชัย ศรีพรงาม, 2547, หน้า 241)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ สามารถกำหนดหัวข้อในการเสนอแนะหรือการพัฒนาหมู่บ้านให้มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายเร่งด่วนที่ควรส่งเสริมพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

โดยปกติแล้วสิ่งแรกที่นักพัฒนาต้องการทราบก็คือ กลุ่มชาวบ้านประเภทใดที่มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อยกว่ากลุ่มชาวบ้านประเภทอื่น ๆ เพราะในการพัฒนานั้นไม่สามารถพัฒนาหมู่บ้านไปพร้อม ๆ กันได้ทั้งหมด จึงต้องมีการกำหนดเป้าหมายเร่งด่วนหรือกลุ่มชาวบ้านที่มีความสำคัญมาก (มีความเสี่ยงต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่ากลุ่มเป้าหมายเร่งด่วนที่ควรส่งเสริม คือ กลุ่มชาวบ้านที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม (ตารางที่ 3 ตอนที่ 2)

2. แนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านเป้าหมายเร่งด่วน

สำหรับแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านเป้าหมายดังกล่าว ให้เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กล่าวคือ กลุ่มชาวบ้านที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม พบสิ่งที่ควรพัฒนาเป็นอันดับแรกคือ ควรมีการพัฒนาให้กลุ่มชาวบ้านได้มีการเห็นแบบอย่างที่ดีจากคนรอบข้าง เพราะตัวแปรการเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้างเป็นตัวทำนายอันดับแรกของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งการส่งเสริมให้กลุ่มชาวบ้านเห็นแบบอย่างที่ดี จะเป็นการทำให้กลุ่มชาวบ้านมีตัวอย่างในการปฏิบัติตน รวมทั้งเห็นผลที่เกิดจากการปฏิบัติตนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษาที่พบ และจากวิธีการวิจัยที่น่าจะมีการพัฒนาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น การวิจัยที่ควรทำต่อไป 3 ประการดังนี้

1) จากผลการวิจัยสามารถต่อยอดงานวิจัยไปสู่การศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแง่มุมอื่น ๆ หรือในกลุ่มตัวอย่างอื่นที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่อไป

2) ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบอื่น ๆ เช่น ข้อมูลแบบ (Path Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาอิทธิพลของปัจจัยเชิงเหตุที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

3) ควรมีการใช้ตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ที่น่าสนใจ เช่น การอบรมเลี้ยงดู สุขภาพจิต ปทัสถานทางสังคม เหตุผลทางจริยธรรม เป็นต้น เข้ามาในงานวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ธวัชชัย ศรีพรงาม. (2547). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานอย่างปลอดภัยของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอและปั่นด้าย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

นรเชษฐ ขุนทองเพชร และนฤทธิ์ ดวงสุวรรณ, (2559). สติวิชิตกับการพิทักษ์เขาควหา. วารสารหาดใหญ่. 14 (1), หน้า 63-77.

นิภาพร โชติสุดแสน. (2545). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- พระมหาประกาศิต สิริเมโธ. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพรินทร์ ชัดิพงษ์. (2553). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวกับความฉลาดทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารสังคม สาขาพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รวิกาญจน์ เตือนดาว. (2547). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการขับซื้ออย่างปลอดภัยของพนักงานขับรถโดยสารประจำทาง ขสมก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารสังคม สาขาพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วีรชัย คำธ. (2554). ปัจจัยเชิงบูรณาการตามประสบการณ์และลักษณะทางจิตที่มีอิทธิพลต่อ จิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรีรับใช้สังคม. 18 (1), หน้า 57-66.
- Kerlinger, F. N., & Lee, H. B. (2000). *Foundations of Behavioral Research*. 4th ed. Holt, NY: Harcourt College Publishers.
- Sripornngam, T., Buakwan, N., Petlamul, W., Rattakul, K., & Shoosanuk, A. (2018). Target groups and promotion factors in development related to local communities participation in Preserving the Payabangsa Community at Satun Province. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 11 (5), pp. 372-387.